

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ ԿՐԹԱՅԱՄԱԼԻՐ

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Դերային խաղի զարգացման առանձնահատկությունները
նախադպրոցական տարիքում

Հաստատություն՝ Երևանի h 71 մսուր-մանկապարտեզ ՀՈԱԿ

Վերապատրաստվող՝ Արմինե Ղազարյան

Վերապատրաստող՝ Լիանա Վերդյան

Երևան 2023թ.

Բովանդակություն

Ներածություն-----	2
Գլուխ 1. Դերային խաղի զարգացման առանձնահատկությունները նախադպրոցական տարիքում	
1.1. Դերային խաղեր-----	3
1.2. Խաղը որպես հոգեբանական պաշտպանություն-----	5
1.3. Դերախաղի նշանակությունը երեխայի զարգացման գործում-----	7
Գլուխ 2. Դերային խաղերի կազմակերպման մանկավարժական պայմանները	
2.2. Փորձարարական հետազոտություն-----	9
Եզրակացություն-----	14
Օգտագործված գրականության ցանկ-----	15

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը:

Անհատի վարքի հմտությունների ձևավորման հզոր միջոցներից մեկն է համարվում դերային խաղը: Երեխաների անհատական առանձնահատկությունները և բնավորության գծերը վառ արտահայտվում են խաղի բնույթի և այն դերի միջոցով, որը իր վրա վերցնում է երեխան ընդհանուր խաղերում: Ընդհանուր խաղերը մեծ նշանակություն ունեն բնավորության դաստիարակման գործում: Դիմացկունություն ցավի նկատմամբ, արժանապատվության, պատասխանատվության, վստահության և արդարության զգացում: Իր կյանքի ոչմի փուլում երեխան չի սովորի այդքան շատ և արդյունավետ, քանի որ մանկական խաղերի ընթացքում: Այդ իսկ պատճառով խաղային գործունեությունը հարկավոր է տեղափոխել դպրոցական ուսուցման շրջան, այդ դեպքում երեխայի ներքին հնարավորությունները ավելի ազատ են զարգանում:

Մեծ հրաշք է, երբ երեխան խաղում կամ շփվում է տիկնիկի հետ: Երեխան հարցեր է առաջադրում, տալիս է տիկնիկին իբրև թե այդ հարցերը տիկնիկից էլ ասում ու ինքն էլ սկսում է պատասխանել իր տված հարցին: Այսպիսով, տիկնիկի միջոցով շատ բարդ ու համակոդմանի վերլուծություններ են տեղի ունենում երեխայի գիտակցության ու հոգեբանության մեջ: Տիկնիկը երեխայի համար դառնում է կյանքի հետ շփվելու, շատ հարցերի պատասխանները այդ շփման միջոցով գտնելու միջոց: Այնպես որ, այն ծնողները, որոնք իրենց երեխաներին հաճախ են տանում տիկնիկային թատրոն, նախ ազատվում են երեխաների բարձրացրած շատ հարցերի պատասխանները տալուց, միաժամանակ օգնելով հետագա կյանքում ինքնուրույն հաղթահարել շատ խոչընդոտներ: Տիկնիկային ում դաստիարակված երեխան փառավոր պատկերացումներ ունի, հավատ ունի իր գործի նկատմամբ և գիտի, որ իր կողքին կան իր նման մտածող այլ երեխաներ:

Նպատակը և խնդիրները

- 1.Կատարել հոգեբանամանկավարժական վերլուծություն:
- 2.Դերային խաղերի առանձնահատկությունները:
- 3.Դերային խաղերը մանկավարժական պայմաններում:
- 4.Փորձարարական հետազոտություն:

Գլուխ 1. Դերային խաղի զարգացման առանձնահատկությունները

նախադպրոցական տարիքում

1.1.Դերային խաղեր

Անհատի վարքի հմտությունների ձևավորման հզոր միջոցներից մեկն է համարվում դերային խաղը: Երեխաների անհատական առանձնահատկությունները և բնավորության գծերը վառ արտահայտվում են խաղի բնույթի և այն դերի միջոցով, որը իր վրա վերցնում է երեխան ընդհանուր խաղերում: Ընդհանուր խաղերը մեծ նշանակություն ունեն բնավորության դաստիարակման գործում: Դիմացկունության ցավի նկատմամբ, արժանապատվության, պատասխանատվության, վստահության և արդարության զգացում: Իր կյանքի ոչ մի փուլում երեխան չի սովորի այդքան շատ և արդյունավետ, քան իր մանկական խաղերի ընթացքում: Այդ իսկ պատճառով խաղային գործունեությունը հարկավոր է տեղափոխել դպրոցական ուսուցման շրջան, այդ դեպքում երեխայի ներքին հնարավորությունները ավելի ազատեն զարգանում:

Խաղ <<Ապագա>>

Խաղ, որտեղ խաղարկվում են սպասվող երևույթներ: Բոլոր մայրերը գիտեն, թե ինչպիսի սթրեսենապրում երեխաներն այն մտքից, որ պետք է այցելեն բժիշկի: Երեխան իր երևակայության մեջ պատկերացնում է ցավալի պրոցեդուրաների հետ կապված իրավիճակներ՝ անկախ գործի իրականվիճակից: (Օրինակ<<դուք>>պետք է այցելեք սովորական մանկաբուժի): Եթե ձեր երեխան շատ է անհանգստանում, առաջարկեք նրան խաղալ <<այցը բժիշկի մոտ>> թող նա ինքը ընտրի իր դերը, բժիշկի կամ այցելուի: Խաղարկեք ամբողջ իրավիճակը հերթականությամբ: <<Դուք>> պատրաստվում եք պոլիկլինիկա գնալ, եկաք բժիշկի մոտ, խաղարկեք բոլոր ստուգումները, նշանակեք պրոցեդուրաներ, դուրս գրեք բաղադրատոմս, գնացեք դեղատուն, անցկացրեք բուժում: Պետք է փորձել խաղարկել տարբեր սցենարներ և տեսնել արդյունքը: Երեխաները խաղում դուրս են հանում իրենց հուզմունքը և օբյեկտիվորեն դառնում են հանգիստ: Չի բացառվում, որ նման խաղից հետո երեխան կցանկանա այցելել բժիշկին նրա համար, որպեսզի բավարարի իր հետաքրքրությունը, թե արդյոք իրականում այդպես էին խաղում:

Գալիս է մի պահ, երբ փոքրիկը սկսում է պրոեկտել շրջակա միջավայրն ու իր կյանքը: 1,5 տարեկանից փոքրիկը ընդօրինակում է այն, թե ինչպես է մայրը լվանում ավսենները, ինչպես է պապիկը կարդում: Իհարկե ոչ բոլոր երեխաները կարող են կռահել ու խաղալ դերային խաղ: Անհրաժեշտ է հուշել և ցույց տալ, որ տիկնիկներին ու արջուկներին կարելի է կերակրել գդալից, պատառաքաղից: Ընդ որում պետք է մեկնաբանել գործողությունները և արտաբերել ձայները՝ նյամ – նյամ և այլն: Եթե երեխան 1,5 տարեկանում կարող է փոխարինել իրական առարկան (օրինակ գնացքը մի շարք խորանարդիկներով) հորինված առարկայով, ապա դա շատ լավ ցուցիչ է նրա զարգացման համար: Չի կարելի ընդհատել և ուղղել նրան, թող երևակայի:

Երեխային շատ են անհրաժեշտ դերային խաղերը, դրանք նրան օգնում են նախապատրաստվել կյանքին ու հասարակությանը: Գործողությունների կրկնումը մեծերի ետևից և սյուժետների խաղարկումը կարող են թվալ չհղկված: Երեխան կարող է պահել իրեն գոռոզ, միամիտ, ակտիվ կամ պասիվ:

Խաղարկելով իրադարձությունները մեծերը կանխատեսում են այս կամ այն իրադարձությունների գործողությունների կարգը՝ բերելով նրան կարգապահության:

Սեռային պատկանելության և պարտավորվածությունների հաստատումը: Տղաները իրենց վրա վերցնում են պաշտպանի, ռազմիկի դերը: Աղջիկները՝ ապագա մոր, տնային տնտեսուհու դերը: Մինջև 6 տարեկան դերերը կարող են փոփոխվել և լինել տարատեսակ: Հետագայում երեխան կհասկանա, որ մոր դերը խաղալ և օրորել տիկնիկին պետք է կատարեն աղջիկները:

Երբ երեխան գիտակցում է, որ գործում է ինքնուրույն, սկսվում է նրա կյանքի առաջին դերային խաղը: Այս իրադարձությունը սկսվում է 2-ից 4 մինջև 5-7 տարեկան սահմաններում: Երեխան փորձում է կրկնել մեծի գործողությունները, բոլոր առարկաները և իրադարձությունները, որոնք վառ էմոցիոնալ առձագանք և տեղ են գտել երեխայի հոգում՝ վերածվելով նրան որ կերպարներին:

Երեխան կարող է խաղարկել տարատեսակ <<առարկայական>> դերեր: Նա կարող է լինել մեծ բեռնատար մեքենա, կամ փոքրիկ կատու: Մանկական երևակայությունը չունի սահմաններ:[1, 21-25]

1.2. Խաղը որպես հոգեբանական պաշտպանություն

Դերային խաղերը երեխայի հոգեկանի զարգացման մեջ զբաղեցնում է կարևոր տեղ:

Փոխարինող առարկաները զբաղեցնում են առաջին աստիճանը սիմվոլների հասկացման գործում: Չեոր ոչ ոք թույլ չի տա երեխային իրական արդուկի կամ մուրձի հետ խաղալ: Յուրաքանչյուր երեխայի ամենաբաղձալի ցանկություն է տիրանալ հասանելի իրերին: Այդ իսկ պատճառով մանկական ֆանտազիայում մուրձ է դառնում սովորական մատիտը: Դերային խաղում զարգանում է կամաձին վարքը: Երեխայի մոտ զարգանում է կամաձին ուշադրություն և կամաձին հիշողություն: Հիմնվելով ստացած տեղեկության վրա, նա փողարինող առարկան օժտում է այն հատկանիշներով, որոնք առավել շատ են նրան հետաքրքրում: Մանկական հոգեբանները նշում են, որ ստեղծագործական ընդունակությունները ուժեղ զարգացած են այն երեխաների մոտ, ովքեր ունեն քիչ խաղալիքներ և ավելի շատ խաղում են

քարերով, կամ կենցաղային առարկաներով: Իր երևակայության մեջ հասարակ առարկային տալով տարբեր գործառույթներ երեխաները սովորում են գնահատել առարկան բոլոր կողմերից: Հետագայում նման երեխաները իրադարձությանը նայում են դիտորտի տեսանկյունից և հասկանում այլոց տեսակետները:

Դերային խաղերը հասարակության հետ պրոեկտման վերաբերմունք են: Հասակակիցների դերային խաղերը օգնում են կառուցել հարաբերություններ

ընկերների հետ, պաշտպանել սեփական հետաքրքրությունները և հաշվի առնել այլ մարդկանց ցանկությունները: Խաղի մեջ փոքրիկը ձեռք է բերում հմտություններ, որոնք պետք կգան ուսումնական գործընթացում:

Ինչքան երեխայի հայացքներն են փոխվում, այնքան էլ փոխվում է խաղի սյուժեն: Երեխաների համար դերային խաղերն ունեն ավանդական սյուժետ՝ խանութ, հիվանդանոց, դպրոց: Նման խաղեր խաղում են բոլոր սերունդները՝ ավելացնելով նրանց տարբեր բովանդակություններ: Խաղի բովանդակության վերաբերմունքը փոխանցվում է մասնակիցներին: Մի <<մայրը>> կգայրանա ընտանիքի վրա բարձրձայնով, մյուսը երգեր կերգի և գրքեր կկարդա:

Մարդկանց հարաբերությունները իրար նկատմամբ շատ են հուզում երեխաներին: Դերային խաղի մեջ փորձելով կրկնել այն ամենը ինչ նրանք տեսել և լսել են երեխաները իրենց վրա են վերցնում այս կամ այն ոճը:

Ինչքան մեծանում է երեխան, այնքան բարդ է դառնում դերային խաղերը: Ի հայտ են գալիս կանոններ, որոնց հարկավոր է հետևել: 6-7 տարեկան երեխաները կպնդեն խաղը անցկացնել իրենց ձևով՝ մտնելով կոնֆլիկտի մեջև ստանալով իրավունք խաղալ գլխավոր դերը <<մամայի>> կամ <<վաճառողուհու>>: Մեծանալով, ավագ նախադպրոցականները սովորում են պայմանավորվել և պլանավորել խաղը, ընդ որում երեխաները լավ են ընկալումն որ դերերը, բայց ոչ դրանց ստեղծումը: Նրանք վերցնում են միայն խաղի այն ձևերը որոնք ցույց են տվել նրանց ընկերները կամ մեծահասակները:

Ոչ բոլոր երեխաները հակվածությունուն են դեպի դերային խաղ: Ամաչկոտ, քաշվող փոքրիկները հաճախնախ ընտրում են սպորտային խաղեր, կամ մենակություն համակարգչի դիմաց: Չի կարելի թերագնահատել դերային խաղերին երդրումը երեխայի զարգացման գործում: Եթե երեխան ամաչկոտ է, կարելի է երեխային գրավել դեպի խաղը՝ այն վերածելով թաթերական ներկայացման: Կախարդական հեքիաթները, որոնք սիրում են երեխաները, կօգնեն պատրաստել վարքի ճիշտ հմտությունների, յուրաքանչյուր տնային աշխատանք կարելի է ուղեկցել խաղով: Երեխային խաղի մեջ ներգրավելուն միտված այդ բոլոր միջոցներն ունեն մեկ նպատակ՝ դաստիարակել ներդաշնակ զարգացած, հաջողված անձնավորություն:

[2, 52-55]

1.3.Դերախաղի նշանակությունը երեխայի զարգացման գործում

Մա ձեռք բերած գիտելիքների կամ փորձի հարստացման միջոց է: Կատարելով որևէ դեր՝ երեխան ձգտում է՝ ըստ համապատասխան իրավիճակի դրսևորել այն և հասցնել ավարտին: Դերախաղը մասնակիցներին հնարավորություն է տալիս բացահայտել իրենց ընդունակությունները: Անհրաժեշտ է ընտրել խաղի համար բազմաբովանդակ և հետաքրքրաշարժ թեմատիկա՝

- <<Խանութ>>
- <<Շտապօգնություն>>
- <<Բժիշկ-բժիշկ>>
- <<Ընտանիք>>
- <<Մանկապարտեզ>>
- <<Տոնավաճառ>>
- <<Շուկա>>
- <<Շին հրապարակում>>

Դերային խաղի գործողությունները ծավալվում են այդ խաղի աշխարհում: Այդ աշխարհը կարող է լինել ամբողջովին հորինված, կամ հիմնված լինել ինչոր գրքի կամ ֆիլմի, կամ մի իրադարձության սյուժեի վրա: Այսպիսի խաղերում շատ հաճախ բացակայում է վերջնական նպատակը և խաղի իմաստը կայանում է այդ խաղային աշխարհի ուսումնասիրումը:

Դերային խաղն ունի ուսուցանող, դաստիարակող և պրակտիկ մեծ հնարավորություններ:

Այն խոսքային, խաղային և ուսուցման միաժամանակյա գործընթաց է:

Հոգեբանների կարծիքով դասապրոցեստում խաղի մրջոցով ստեղծված խթանումը (խաղային խթանումը) պետք է կիրառվի ճանաչողական, էսթետիկական, հաղորդակցական խթանումների հետ միասին:[3, 16-19]

Խաղի ընթացքում երեխան գտնվում է խոսքային պատրաստականության մեջ, ուշադիր լսում է դաստիարակին և ընկերներին: Անընդհատ կրկնվող բառերը չեն հոգնեցնում ու ձանձրացնում նրան:

Տուն-տունիկ

Մեր փորձից

Այս տարիքի երեխայի մեջ դրսևորվում է մեծ քանակությամբ անիրագործելի մղումներ և երազանքներ: Փոքրիկը ցանկանում է դրանք իրագործել անմիջապես: Նա ամենկերպ ջանում է գործել մեծի պես, սակայն այդ ձգտումը չի համապատասխանում իր հնարավորություններին: Խաղի մեջ ընդօրինակելով մեծերի գործունեությունը և նրանց հետ կիսելով իր համար հասկանալի ուրախություններն ու տխրությունները՝ երեխան նման յուրօրինակ ճանապարհով դառնում է իրական կյանքի մասնակիցը:

Առանց այս խաղալիքի (տիկնիկ) չի անցնում ոչ մի պոլեոտադերային խաղ: Խաղի և խաղալիքների միջոցով երեխան ճանաչում և բացահայտում էինքն իրեն: Նա միաժամանակ խաղի մեջ է ներգրավում մուլտֆիլմի, հեքիաթի հերոսներին՝ վերարտադրելով իրավիճակը: Տունտունկ խաղալիս խաղալիքը մեծ դեր ունի երեխայի կյանքում: Ճիշտ ընտրված խաղալիքների միջոցով երեխաները սովորում են սիրել, հոգատար լինել, զարգանում է նրանց հուզական աշխարհը: Որպես մանկության անբաժանելի մաս՝ դրանք պետք է համապատասխան են երկու կարևորագույն չափանիշի՝ չվնասեն երեխայի ֆիզիկական և հոգեկան առողջությանը և լինեն էկոլոգիապես մաքուր ու անվտանգ: Ցանկացած զարգացնող խաղալիք՝ տիկնիկներ, սպասք, լեզո-մեզո երեխայի առաջ դնում է ուսուցողական խնդիր, որի լուծումը խաղալիքի մեջ է: Տուն-տունիկ խաղը նպաստում է մտավորունակությունների, ուշադրության և հիշողության զարգացմանը: Միաժամանակ ձևավորում են մի շարք կարողություններ՝ տրամաբանական պատկերացման, գործողությունների վերլուծության, համեմատության և ընդհանրացման: Այսինքն ձևավորվում են ճանաչողական ունակությունները օրինակ՝ մամա, պապա, քույր, եղբայր, բացել-փակել: Երեխան ծանոթանում է ընտանեկան վիճակին:[2, 52-55]

Գլուխ 2. Դերային խաղերի կազմակերպման մանկավարժական պայմանները

2.1. Փորձարարական հետազոտություն

Գործնական մասն իրականացնելիս մասնավորապես փորձարկել և ուսումնասիրել ենք երեխայի ուշադրության, հիշողության, երևակայության, ստեղծագործելու կարողության, հաղորդակցման (կոմունիկատիվ) կարողության, շարժողականության, ակտիվության, վարքիկամաձինության, ընկալման զարգացման վրա գործունեության ազդեցությունը: Գործնական աշխատանքը ցույց տվեց, որ նախադպրոցական տարիքի երեխան բնական, անկաշկանդ, ազատ միջավայրում կիրառում է իր գիտելիքները, հմտություն է ձեռք բերում, զարգանում է երևակայությունը, կարողանում է ազատ արտահայտել իր միտքը: Կարողանում է կողմնորոշվել և կատարել համապատասխան գործողություններ՝ բանավոր խոսքի միջոցով հիմնավորելով, ներկայացնելով իր երևակայությամբ ստեղծած միտքը:

Գործնական փորձարկման նպատակը և խնդիրները կրթական, դաստիարակչական, զարգացնող Ձևավորել գիտելիքներ միասնականության և ընկերասիրության մասին, երեխայի ստեղծագործական երևակայության զարգացում, խոսքի զարգացում, անհատականության դրսևորում, նախաձեռնելու, ակտիվ գործելու մղումների ակտիվացում, կերպավորման, կերպարանափոխության հմտությունների զարգացում, իմպրովիզ անելու կարողության զարգացում, խմբով աշխատելու կարողության զարգացում, վերլուծելու, համադրելու ունակության ձեռքբերում, գեղարվեստական մտածողության, գեղագիտական ճաշակի զարգացում, միմիկայի զարգացում: Երեխաները հանպատրաստից պիեսներ են հորինում, անհրաժեշտ բեմական միջոցներն իրենց ձեռքով պատրաստում, որպես դերասաններ հանդես գալիս՝ տրված թեմայով իմպրովիզացիա են անում, հանդիսատեսներին ներկայացման մեջ ներքաշում, և այստեղ թատրոնը կյանքի պահ է, ոչ թե ապրածի վերարտադրություն: Դա հորինող երեխային օգնում է ընդլայնելու իր մտահորիզոնը: Առաջին իմպրովիզացիաներից հետո, զարգացում ապահովելու նպատակով, այն պետք է ինչոր բանով հագեցնել, հարստացնել: Առաջանում է դերային խաղի պահանջը՝ խաղարկային իրավիճակ և ներկայացում՝ խաղ-աշխատանքի ընթացքում ծնված սցենարով: Խաղարկային իրավիճակների վերարտադրումը «տունտունիկ»

խաղի նման է, դերային խաղ՝ երեխային լավ ծանոթ, ապրված իրավիճակներով և հարաբերություններով: Ամեն մեկն իր դերն է ընտրում ու խաղում: Նա միաժամանակ սոցիալական հարաբերությունների մեջ է մտնում հասակակիցների հետ, վերարտադրում հասարակության մեջ գործող սոցիալական հարաբերությունները, հասարակության մեջ ընդունված օրենքները, ապրում այդ օրենքներով: Առաջին հայացքից թվում է, թե նա ընդամենը պասիվ ընդօրինակող է: Իրականում նա նոր տարրեր է ներմուծում, այլ կերպ է մեկնաբանում իրավիճակն ու հարաբերությունները, նոր երանգ է ներմուծում սովորական առօրյան վերարտադրող իրավիճակի մեջ՝ ելնելով իր կենսափորձից, աշխարհընկալումից: Նրա համար այդ խաղը ոչ թե նմանակում է, այլ կյանքի պահ: Դրա արդյունքը փոքրիկ էտյուդներն են: Խաղարկային իրավիճակները կարող են նաև քիչ կապ ունենալ կամ ընդհանրապես կապ չունենալ առօրյայի, կենցաղի հետ, դրանց ստեղծողը երեխայի երևակայությունն է, այս դեպքերում նրա մտածողությունն ավելի ազատ է, անկաշկանդ: «Նմանակումն այն միջոցներից մեկն է, որոնցով մեծահասակների գործունեությունն ազդակ է դառնում, հետաքրքիր, բազմազան, նոր, որ մտքի արագ առաջընթացի ծայր է տալիս: Սակայն միայն նմանակումը մտածողությունը չէր խթանի, եթե պարզապես ուրիշների արտաքին արարքները թութակների պես պատճենելով սովորեինք»: Ջ.Դյուի Առաջին փորձ Նորեկ սանը տխրում էր առանց մայրիկի, չէր համակերպվում իր նոր վիճակի հետ: Այդ օրերին ներկայացնում էինք դերախաղեր: Սաներս երգում էին, պարում, երբեմն նմանակում, ծիծաղում: Իմ նորեկին առաջարկեցի վերցնել որևէ խաղալիք ու պատկերացնել, որ եղբայրն է, ընկերը, կամ մայրիկը: Երեխան սկսեց թաքուն խաղալ: Հասկացա նրա վախերը, անհանգստությունը, մոտեցումս փոխվեց: Իհարկե, օրեր անց նա իրեն լավ էր զգում, չկար հուզմունքը վախը:

Այստեղ՝ աշխատանքի ընթացքում կիրառվող մեթոդները.

- Խաղային մեթոդ
- Գործնական ուսուցման մեթոդ
- Ակտիվ ուսուցման մեթոդ
- Ընդհանուր հարց ու պատասխանի մեթոդ
- Հարցադրումների մեթոդ
- Հետազոտական մեթոդ:

Ներկայացում-խաղը օգնում է իմանալ փոքրիկի ամենագաղտնի հույզերն ու անհանգստությունները, որոնք նա երբեմն չի հասկանում ու որոնց հետ ինքնուրույն պայքարել չի կարող: Եթե, օրինակ, թվում է, որ փոքրիկն իրեն լավ չի զգում մանկապարտեզում, բայց մենք չենք հասկանում, թե ինչո՞ւ, առաջարկում ենք երեխային տիկնիկների հետ ներկայացում բեմադրել այն մասին, թե ինչպես էր արջուկ-տիկնիկը հաճախում մանկապարտեզ: Երեխան կկատարի թե՛ նորեկ սանի, թե՛ դաստիարակչուհու, թե՛ մյուս սաների դերերը: Բեմականացնենք այնպիսի տեսարան, որտեղ արջուկը մանկապարտեզում ճաշում է, զբոսնում, պառկում է քնելու: Հավատացեք, նման ձևով մենք երեխայի մասին ավելի շատ բան կիմանանք, քան նրա հետ զրուցելով: Ամաչկոտ երեխաներին մարիոնետները օգնում են շփվել այլ մարդկանց հետ. շնիկի անունից խոսելն ավելի հեշտ է, քան, եթե հենց ինքը խոսի: Նման տիկնիկները հատկապես անհրաժեշտ են շատ ակտիվ երեխաների համար, քանի որ, նման տիկնիկներին «կառավարելով», փոքրիկը, ինքն էլ չնկատելով, սովորում է վերահսկել իր շարժումներն ու արարքները: Երեխաներ կան, որոնք միայն տիկնիկի միջոցով են խոսում: Տիկնիկների լեզուն շարժումների լեզուն է: Դրանք ոչ երկար երկխոսությունների համար են, ոչ էլ չափազանց ծավալուն մենախոսությունների: Բայց տիկնիկը կարող է մանկական լսարանի հետ ժամերով հմտորեն զրուցել՝ ինքը չհոգնելով, հանդիսատեսին էլ չհոգնեցնելով: Երեխաները իրենց տիկնիկներն են պատրաստում, դրանք խաղացնում են, որպես դերասաններ հանդես գալիս, փոքր տաղավարներ ու բեմահարդարանքներ սարքում, անհրաժեշտ մինիմում բեմական միջոցներն իրենց ձեռքով պատրաստում, պատմություններ, հանպատրաստից պիեսներ են հորինում, տրված թեմայով իմպրովիզացիա են անում, դրանք բեմականացնում ու ցուցադրում: Երեխաները միաժամանակ և՛ հեղինակներ են դառնում, և՛ դերակատարներ, և՛ հանդիսատես: Երեխան դառնում է թատերական բնագրերի հեղինակ, թատրոնը երեխաներն են «սարքում»: Երեխաները հանդիսատեսներին ներկայացման մեջ են ներքաշում: Այստեղ թատրոնը «կյանքի պահ» է, ոչ թե «ապրածի վերարտադրություն»: Ժողովրդական հեքիաթներն ու դրանց մշակումը թեմաների անսպառ ծով են: Ծիծաղաշարժ հերոսի ներմուծումը գրեթե պարտադիր է. դա միշտ էլ շատ արդյունավետ է:

«Բզեզի դպրոցը» Սկսել ենք երաժշտական խաղ-ներկայացում՝ ըստ Թումանյանի «Բզեզի դպրոցը» ստեղծագործության: Սկզբում երկմտում էի՝ փոքր չե՞ն, (5 տարեկաններն են), բայց երբ սկսեցինք, ուրախացա, որ այդքան հնարամիտ, ըմբռնող երեխաներ ունենք: Միասին առաջ ենք գնում՝ երգելով, պարելով, խոսելով, խաղալով: Ուրախացնող է, որ հիշում են նախորդ օրը կատարած շարժումը, երբեմն իմպրովի ազգացիաներ են անում: Ինձ զարմացրեց, երբ փոքրիկ Արմինկան ուղղում արեց մեր՝ դաստիարակներին՝, մոռացել էինք երաժշտական մի հատված, նա մեզ հուշեց: Երեխաներին գրավում է նաև դեկորացիան և իրենց հագուստը: Միասին պատրաստում ենք մեր թատրոնին հարկավոր իրերը:

Սուտասանը» Երեխաներն անչափ սիրում են կատարել դերային խաղեր: Բազմաթիվ դերեր ենք փորձել 3-4 տարիքային խմբերում երեխաների հետ, սակայն ամենատպավորիչը եղել է «Սուտասանը» հեքիաթը: Երեխաները հրաշալի խաղացին այդ հեքիաթը:

Արձանագրեցի՝ նրանց մոտ զարգացավ գեղագիտական ճաշակ՝ գեղարվեստական գրականության նկատմամբ: Հեքիաթը հագեցած էր դերային կերպարներով, գեղեցիկ հագուստներով, դեկորներով, որոնք պատրաստեցինք ինքներս: Այդ հեքիաթը երեխաներին զվարճացրեց, հասկացան հնարամտությունը, սկսեցին իրենք հնարել նորանոր ստեր ու ծիծաղել: Ընտրեցին իրենց համար կերպարներ, սովորեցին արտահայտիչ խոսել:

Եզրակացություն

Մասնագիտական գրականության ուսումնասիրության, փորձարկումների արդյունքում ներկայացնում ենք հետևյալ եզրահանգումները.

- Թատրոնը գործունեության այն ձևն է, որը ներառում է կրտսեր տարիքի սովորողների գործունեության համարյա բոլոր ձևերը: Նաև այդ պատճառով է կարևոր թատրոնի կազմակերպումը նախադպրոցական տարիքում: Սաների ցանկացած գործունեություն ներկայացում է, դերախաղ. երեխան ստանձնում է մի միտք ու խաղում: Խմբասենյակը դառնում է փորձասենյակ, սաները՝ դերաբարներ, իսկ դաստիարակները՝ բեմադրիչ ռեժիսորներ: Գործունեությունը կարելի է վերածել ներկայացման:

- Թատրոնը համադրական արվեստ է: Այն ձևավորում է երգելու, պարելու, ասմունքելու, հորինելու հմտություններ: Մշակում է խոսքի կուլտուրա:

- Խաղը, դերախաղը, բեմականացումը և վերջապես թատրոնը երեխայի զարգացման հրաշալի միջոց են, մասնավորապես իրավիճակային դերախաղերը, որոնք նաև հանկարծաստեղծման (իմպրովիզացիայի) մեծ հնարավորություն են տալիս երեխային՝ զարգացնելով նրան նրա մտածողությունն ու սոցիալական հմտությունները:

- Եթե երեխան սխալ է արտասանում բառը, պետք չէ շտապել հանդիմանել, այլ պարզապես պետք է կրկնել ճիշտ տարբերակը: Դաստիարակին հետևելով՝ երեխաները շատ արագ են յուրացնում պահանջվող կանոնները: Զուգորդումներն առօրյա երևույթների ու առարկաների հետ օգնում են հասկանալ և հիշել նոր բառերը:

- Խոսելիս հարկավոր է մատնացույց անել առարկաները, որպեսզի երեխան ըմբռնի, թե ինչի մասին է խոսքը: Հարկավոր է երեխաների համար ամեն օր կարդալ, և այդ ընթերցանությունը պետք է լինի դանդաղ, պարզ ու արտահայտիչ:

- Երեխաները սիրում են ձեռք տալ գրքերին, թերթել էջերը և զարմանալ զետեղված նկարներով: Պետք չէ նրանց արգելել կատարել այդ գործողությունը:

- Երեխաների համար ընթերցելը պետք է դառնա ամենօրյա գործ: Պատմությունը ներկայացնելու համար կարելի է պատմել նկարների միջոցով, բացատրել, կենդանություն հաղորդելով հեքիաթին, նմանակել կենդանիների ձայները, ձեռքերի շարժումներով, միմիկայով ներկայացնել տարբեր դրվագները և կերպարների վարքը:

Օգագործված գրականության ցանկ

- 1.Մարության Ս. Ա., Դավաքյան Ա. Մ., Նախադպրոցական մանկավարժություն,
- 2.«Հրաշքմատիկները» ուսումնամեթոդական ձեռնարկ մանկավարժների և մանկապարտեզի դաստիարակների համար»- Սիրամարգ Վարդումյան 2007թ
- 3.Александр э а <<Релевая игри>> ,
- 4.Асадуллина, М. Н. Роль семьи в воспитании ребенка, 2012г.